

İŞ KAZALARI ve KORUNMA

Doç. Dr. Zeki OKUR
Müh. Sabahattin ÖZTAŞ

17.1 Tanımı, Önemi ve Epidemiyolojisi

Kaza, beklenmeyen bir anda ortaya çıkan ve sosyo-ekonomik yönden zarar veren bir olaydır. Kazanın oluştuğu an, klinik öncesi dönemin sona erdiği ve klinik dönemin başladığı andır. Bu andan sonra yapılacak olan korunma önlemleri, sekonder ve tersiyer (ikincil, üçüncül) sağlık hizmetlerini içerir. Kaza oluşmadan önceki çalışmaların tümü, primer (birincil) sağlık hizmetlerinin kapsamına girer. Kazadan korunma, klinik öncesi devre denilen bu dönemde mümkündür. Kaza oluştuğundan sonra tedavi etmek, daima korumadan çok pahalı olacaktır.

İş kazaları, trafik kazaları ve ev kazalarından sonra en çok ölüme, kazalar içinde en fazla sakatlanmaya neden olan kaza türüdür. İşyerindeki mekanik faktörlerin en önemli grubudur. Çünkü iş kazalarının büyük çoğunluğunu (SGK 2014 verilerine göre %66.5) mekanik etkenler oluşturmaktadır.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 13. Maddesine göre;

- Sigortalının işyerinde bulunduğu sırada,
- İşveren tarafından yürütülmekte olan iş dolayısıyla,
- Sigortalının, işveren tarafından görev ile başka bir yere gönderilmesi nedeniyle asıl işini yapmaksızın geçen zamanlarda,
- Emzikli kadının çocuğuna süt vermek için ayrılan zamanlarda veya
- Sigortalının, işverence sağlanan bir taşıtla işin yapıldığı yere toplu halde götürülüp getirilmeleri sırasında meydana gelen ve sigortalıyı hemen veya sonradan bedenen ya da ruhen özüre uğratan olay "iş kazası" olarak nitelendirilmektedir.

Türkiye'de iş kazaları azalsa da halen sık görülmektedir. Türkiye'nin 2014 yılı SGK verileri, European Union Standarts (ESAW) kriterleri ile değerlendirilmiştir. Buna göre 13.967.000 çalışanın kayıtlı olduğu 2014 yılında; 221.366 iş kazası meydana gelmiş, bu kazalara bağlı olarak 2.065.962 gün geçici iş göremezlik, olmuş, 42.857 kişi sürekli iş göremez hale gelmiş ve 1.626 kişi iş kazası sonucu yaşamını kaybetmiştir. Türkiye'de, ölüm-

İşçi, işverenin gözetme borcuna aykırı davranışı sonucunda meydana gelen iş kazası nedeniyle uğradığı bedensel zararlarının tazminini talep edebilir. Bunun gibi, işçi bu tazminat yanında koşulları varsa işverenden ayrıca manevi tazminat da isteyebilir. Bunun dışında, işçinin ölümü halinde onun desteğinden yoksun kalanlar da maddi tazminat zararlarının tazmini talep edebilirler. Ayrıca manevi tazminat talep edebilirler.

Yargıtay, işçi veya hak sahiplerinin haklarını almak için öncelikle Sosyal Güvenlik Kuruma başvurmaları ve mahkemece tazminata hükmedilmeden bunun sonucunun beklenmesi gerektiğini karara bağlamaktadır. Bunun için hak sahiplerine öndel vermektedir.

Maddi Tazminatın Karşılması Gereken Kayıplar

- İşçinin tedavi giderleri
- Kazanç kaybı
- Çalışma gücü kaybından doğan zararlar
- Ekonomik geleceğin sarsılmasından doğan kayıplar

Maddi Tazminatta Sınır

İş Kazası ve meslek hastalığı sonucu meydana gelen maddi tazminatın hesabında kaza veya hastalık meydana gelmemiş olsaydı işçi hangi maddi durumda olacak idiye o durumun sağlanması amaçlanır. Sorumluluk hukukunda tazminat işçinin zararını geçemez. Bunun içinde iş kazası tarihi ile yaşam süresinin bitimine kadar olan zaman içinde, uygun neden-sonuç bağı çerçevesinde bu kaza nedeniyle malvarlığındaki her türlü gelir kaybı hesaplanarak işçiye ödenir.

C. İş Kazasında İşverenin İdari ve Cezai Yaptırımları

İş Sağlığı ve güvenliğini ihlal eden işverenler idari ve cezai yaptırımlarla karşı karşıya kalırlar.

Kaynaklar

1. Bilir N, Yıldız A.N. İş Sağlığı ve Güvenliği. Hacettepe Üniv. Yayınları.2004.
2. Tanır F. İş Sağlığı ve Güvenliği. Ç.Ü.T.F. Halk Sağlığı Ders Notları, Adana 2015.
3. 5510 Sayılı “Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu”, 16.06.2006, 26200 R.G.
4. 6331 Sayılı “İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu” 30.06.2012, 28339 R.G.
5. “İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği” 29.12.2012 tarih ve 28512 sayılı Resmi Gazete.
6. “İş Güvenliği Uzmanlarının Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik” 29.12.2012, 28512 R.G.
7. “İşyeri Hekimi ve Diğer Sağlık Personelinin Görev, Yetki, Sorumluluk ve Eğitimleri Hakkında Yönetmelik” 20.07.2013, 28713 R.G.
8. Bilir N. İş Sağlığı ve Güvenliği Profili Türkiye. ILO Türkiye Ofisi, Ankara, 2016, Syf: 64-71.
9. Güzel A, Okur A. R., Caniklioğlu N. Sosyal Güvenlik Hukuku, Yenilenmiş 14. Bası, İstanbul 2012, s.397-98.
10. Süzer A. N. Türk Sosyal Sigortalar Hukuku, İstanbul 2013, s.296